

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ο αναγνώστης που θα ρίξει μια απλή ματιά στον πίνακα περιεχομένων του βιβλίου των καθηγητών Tito Boeri (Πανεπιστήμιο Bocconi του Μιλάνου) και Jan van Ours (Πανεπιστήμιο Tilburg στην Ολλανδία) θα συνειδητοποιήσει αμέσως πως αφορά μερικά από τα πιο καυτά ζητήματα πολιτικής της εποχής μας – με την έννοια τόσο της δημόσιας πολιτικής όσο και της πολιτικής αντιπαράθεσης.

Το ύψος του κατώτατου μισθού, οι νομοθετικοί περιορισμοί στον αριθμό των απολύσεων, ο ρόλος των συνδικάτων και των συλλογικών διαπραγματεύσεων, αλλά και η διάρκεια των επιδομάτων ανεργίας, τα χαρακτηριστικά των προγραμμάτων κατάρτισης, οι κανόνες του συστήματος συντάξεων – όλα αυτά είναι προβλήματα που απασχολούν τις κυβερνήσεις, τις πολιτικές δυνάμεις, τις κοινωνικές οργανώσεις και την κοινή γνώμη σε όλη την Ευρώπη και πέρα από αυτήν.

Όμως, σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, που προσπαθεί να συνέλθει από μια βαθιά και παρατεταμένη οικονομική ύφεση (μια οδυνηρή κρίση που όχι μόνο χαμήλωσε το βιοτικό επίπεδο αλλά επίσης κλόνησε την εμπιστοσύνη στους θεσμούς και στον τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας, της πολιτικής και της οικονομίας), τα ερωτήματα αυτά αποκτούν έναν ακόμη πιο επείγοντα χαρακτήρα. Ούτε λίγο ούτε πολύ, το πώς θα είναι η χώρα στην οποία θα ζούμε και θα εργαζόμαστε τις επόμενες δεκαετίες εξαρτάται και από τις συλλογικές απαντήσεις που θα δώσουμε σε αυτά.

Η ρύθμιση της αγοράς εργασίας δεν είναι ένα τεχνικό ζήτημα, συνεπώς δεν αφορά μόνο τους οικονομολόγους (και τους φοιτητές οικονομικών τμημάτων). Γι' αυτό, το βιβλίο δεν απευθύνεται μόνο στους «ειδικούς», αλλά και σε όσους ασχολούνται με τέτοια ζητήματα συστηματικά ή απλώς ενδιαφέρονται να είναι ενημερωμένοι για αυτά. Πράγματι, οι ιδανικοί αναγνώστες του βιβλίου βρίσκονται στα πανεπιστήμια και στα ερευνητικά κέντρα, αλλά και στη δημόσια διοίκηση, στις συνδικαλιστικές και εργοδοτικές οργανώσεις, στα επιτελεία των κομμάτων, στα μέσα ενημέρωσης.

Κατά κανόνα τα θέματα της αγοράς εργασίας προσεγγίζονται με βάση προκατασκευασμένες απόψεις, είτε αυτές ανάγονται σε ιδεολογικές τοποθετήσεις είτε σε υλικά συμφέροντα (είτε, όπως συνήθως, και στα δύο). Αυτό είναι σε κά-

ποιο βαθμό αναπόφευκτο: είναι τέτοια η πολιτική σημασία τους, και η επίδρασή τους στην καθημερινότητα όλων μας, που θα ήταν δύσκολο να είναι αλλιώς.

Για παράδειγμα, το εάν θα πρέπει ο κατώτατος μισθός, μετά τη μείωσή του κατά 22% τον Φεβρουάριο 2012, να αυξηθεί και πάλι στο μέλλον –και κατά πόσο– δεν είναι «ακαδημαϊκό» ζήτημα αλλά έχει ζωτική σημασία για εκατοντάδες χιλιάδες εργαζομένους (και εργοδότες). Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι αποτελεί σημείο αντιπαράθεσης και αντικείμενο δημόσιας συζήτησης είναι απολύτως φυσιολογικό.

Άλλωστε, αυτή είναι η πρωτοτυπία του βιβλίου σε σύγκριση με άλλα εγχειρίδια οικονομικής της εργασίας. Ενώ τα τελευταία (ακόμη και τα καλύτερα από αυτά) αναλύουν τους θεσμούς της αγοράς εργασίας ως λίγο πολύ ατυχείς παρεκκλίσεις από τον «κανόνα» της ελεύθερης αγοράς, το βιβλίο αυτό τους αντιμετωπίζει αντίθετα ως δεδομένους και ξεκινά από εκεί.

Συγκεκριμένα, η προσέγγιση των συγγραφέων θεωρεί τους θεσμούς της αγοράς εργασίας ιστορικές απαντήσεις (λιγότερο ή περισσότερο επιτυχείς) στα πραγματικά προβλήματα που προκαλεί η απουσία ρυθμίσεων. Αυτό που τους απασχολεί δεν είναι, π.χ., η κατάργηση των κατώτατων μισθών, αλλά ο καλός σχεδιασμός τους ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων και των εργαζομένων.

Η οικονομική ανάλυση των εγγενών «ατελειών» της αγοράς εργασίας και ο επιτυχής σχεδιασμός της δημόσιας παρέμβασης είναι η συνεισφορά του βιβλίου στη συζήτηση γύρω από τα καυτά ζητήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Για παράδειγμα, το ερώτημα για το «σωστό» ύψος του κατώτατου μισθού δεν είναι δυνατόν να απαντηθεί με πολιτικά και μόνο κριτήρια. Εάν ο κατώτατος μισθός προσδιοριστεί σε υπερβολικά χαμηλό επίπεδο, μπορεί να έχει αρνητικές παρενέργειες στην αποδοτικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, ενώ, εάν οριστεί σε υπερβολικά χαμηλό επίπεδο, μπορεί να έχει αρνητικές παρενέργειες στην απασχόληση. Παρόμοια διλήμματα πολιτικής σχετίζονται με τη νομοθετική προστασία της απασχόλησης, τη διάρκεια των επιδομάτων ανεργίας και τα άλλα ζητήματα ρύθμισης της αγοράς εργασίας τα οποία αναλύει το βιβλίο.

Ο ρόλος του βιβλίου δεν είναι να πάρει θέση σε αυτή τη διαμάχη, ρίχνοντας το βάρος του υπέρ της μιας ή της άλλης πλευράς. Είναι να χρησιμοποιήσει τα εργαλεία της οικονομικής επιστήμης ώστε να πληροφορήσει όλες τις πλευρές για τα υπέρ και τα κατά της μιας ή της άλλης επιλογής.

Δεν είναι τυχαίο ότι από τη μελέτη του βιβλίου προκύπτει αβίαστα η συναίσθηση των ορίων, η επίγνωση των παρενεργειών της ωμής ισχύος, καθώς και η κατανόηση των θεμιτών ανησυχιών κάθε πλευράς. Η καλύτερη γνώση της αγοράς εργασίας είναι προϋπόθεση της επιτυχημένης ρύθμισής της. Με τη σει-

ρά της, η καλή ρύθμιση της αγοράς εργασίας ευνοεί την ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρήσεων προστατεύοντας ταυτόχρονα τα ζωτικά δικαιώματα των εργαζομένων, συμβιβάζοντας έτσι αντιτιθέμενα συμφέροντα με τρόπο προωθητικό.

Η μελέτη του βιβλίου δεν θα συμβάλει ασφαλώς στην εξάλειψη της πολιτικής αντιπαράθεσης πάνω στα ζητήματα της ρύθμισης της αγοράς εργασίας, ούτε στην υποκατάστασή της από «τεχνικές» λύσεις. Μπορεί όμως να συμβάλει στην άνοδο του επιπέδου της.

Η ικανότητα ψύχραιμης και τεκμηριωμένης ανάλυσης πολιτικά φορτισμένων θεμάτων είναι το όφελος που θα αποκομίσουν οι αναγνώστες – είτε αυτοί είναι φοιτητές, είτε ερευνητές, είτε στελέχη της δημόσιας διοίκησης και της κυβέρνησης, είτε των πολιτικών κομμάτων και των κοινωνικών οργανώσεων, είτε δημοσιογράφοι, είτε απλοί πολίτες που θέλουν να είναι μέλη μιας καλά ενημερωμένης κοινής γνώμης.

Σε όλους αυτούς ευχόμαστε καλό διάβασμα!

Μάνος Ματσαγγάνης
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών